

Katoliker i möten med andra kristna

En handbok

FRÅGOR OCH SVAR OM EKUMENIK OCH VARDAGSRELATIONER
I ETT SAMHÄLLE MED MÅNGA OLIKA KRISTNA SAMFUND

”Jag ber att de alla ska bli ett (...) då ska världen tro på att du har sänt mig” (Joh 17:21).

INNEHÅLL

Inledning	3	DEL 4 Ekumeniska relationer i praktiken	39
DEL 1 Om ekumenik	5	Är ekumenik viktigt?	39
Vad är ekumenik och hur ser den ut i praktiken?	5	Ekumeniska relationer och dialog	39
Varför ekumenik?	6	Officiella ekumeniska dialoger och samtal	40
DEL 2 Tio tumregler för god ekumenik	11	Andra ekumeniska kontakter	40
DEL 3 Frågor och svar om det katolska sakramentala livet i möten med andra kristna samfund	17	Lokal ekumenik	41
Gudstjänstliv och bön	17	De ekumeniska imperativen	43
Sakrament	21	DE FEM EKUMENISKA IMPERATIVEN	44
KOMMUNION/NATTVARD	21	DEL 5 Viktiga kyrkliga organ och dokument	45
BIKT	26		
DOP	27		
KONFIRMATION	30		
ÅKTENSKAP	32		

IMPRIMATUR

Stockholm den 30 augusti 2024
+ Anders Arborelius OCD
Biskop av Stockholm

DISTRIBUTION

Katolska ekumeniska nämnden
Stockholms katolska stift
Box 4114, 102 62 Stockholm
ken@katolskakyrkan.se | www.katolskakyrkan.se

INLEDNING

SOM KATOLIK I SVERIGE är det vanligt att man träffar kristna som tillhör andra kyrkor och samfund. Det sker i en mängd olika sammanhang, både privata och officiella. Katoliker kan ha familjemedlemmar, arbetskamrater, vänner eller grannar som är svenskkyrkliga, ortodoxa eller tillhör en frikyrka. Kristna samfund och församlingar samarbetar ofta med varandra kring olika initiativ. Under den årliga Böneveckan för kristen enhet får en del katoliker möjlighet att träffa medlemmar i icke-katolska kyrkor och församlingar på den ort där man bor.

Ibland kan det vara svårt att veta vad som gäller när kristna från olika traditioner möts. Hur ska man bära sig åt när man samverkar och lever med varandra? Vad gäller till exempel när en katolik och en person av annan kristen kyrkotillhörighet vill bilda familj med varandra? Går det bra att besöka varandras gudstjänster och be tillsammans? Vilka regler gäller för vigsel, dop och begravning?

Den här skriften vill på ett enkelt sätt förklara hur katolska kyrkan ser på kontakter och samverkan med övriga kristna kyrkor och samfund samt ge några korta svar på de vanligaste frågorna som kan uppkomma i relationer mellan katoliker och andra kristna.

»Konciliet manar därför alla katoliker
att lära sig förstå tidens tecken och
ivrigt delta i det ekumeniska arbetet.

(...) Konciliet ser med glädje att
katolikerna mer och mer deltar i det
ekumeniska arbetet. Det anbefaller
därför alla världens biskopar att med
insikt och klokhet befrämja och leda
detta deltagande.«

UR DET PÅVLIGA DEKRETET
UNITATIS REDINTEGRATIO (1964)

OM EKUMENIK

Vad är ekumenik och hur ser den ut i praktiken?

EKUMENIK ÄR DE KRISTNAS strävan efter att uppnå synlig enhet i tron på Jesus Kristus. Inom ramen för denna strävan bedriver katolska kyrkan ett aktivt arbete i olika sammanhang där kristna av olika samfundstillhörigheter möts, ber, för dialog och bygger goda relationer.

Det kanske viktigaste svenska officiella sammanhanget är Sveriges kristna råd (SKR) där Stockholms katolska stift är medlem och stiftets biskop en del av presidiet. SKR är en sammanslutning av 27 kristna kyrkor verksamma i Sverige. Representanter för katolska kyrkan är med i många av SKR:s arbetsgrupper.

Katolska kyrkan i Sverige för en officiell dialog med flera kristna samfund. Bilateral dialoger är särskilt prioriterade, det vill säga dialoger som förs mellan två kyrkor, varav katolska kyrkan är den ena parten.

De kristna samfunden möts också i samband med myndighetskontakter, ofta i Sveriges kristna råds regi. SKR och dess medlemskyrkor är remissinstans vid olika slags lagstiftningsarbete och har täta kontakter med de myndigheter och statliga organ som ansvarar för det offentliga samarbetet med trossamfunden. Det händer att SKR initierar kontakter med myndigheter och regeringen i frågor som är viktiga för de kristna i Sverige.

Enligt katolska kyrkans lag ska varje katolskt stift ha en ekumenisk nämnd och en person som ansvarar för de ekumeniska kontakterna. Stockholms katolska stift har en handläggare för ekumenik och en nämnd, Katolska ekumeniska nämnden (KEN), som ansvarar för ekumeniken. KEN:s ledamöter är väl förankrade såväl i ekumeniska sammanhang som i sina katolska hemförsamlingar.

Även andra enskilda stiftsorgan inom katolska kyrkan i Sverige har ekumeniska mötesplatser inom sina respektive områden, både nationellt och internationellt. Sådana finns tex inom områden som diakoni, ungdomsarbete och värvandet av det mänskliga livet.

Väldigt mycket av de ekumeniska kontakterna sker från person till person. Utmärkande för ekumeniken i Sverige är att det finns, och har länge funnits, ett starkt engagemang på gräsrotsnivå. Katoliker och andra kristna möts i ekumeniska bönegrupper, lokala ekumeniska råd och i praktiskt samarbete kring diakoni och själavård.

Varför ekumenik?

- DEN HELIGA SKRIFT

Det första och viktigaste svaret på den frågan är för att Gud vill det. Jesus bad innan han dog: »Jag ber att de alla skall bli ett (...). Då skall världen tro på att du har sänt mig« (*Joh 17:21*). Det här är bland det sista som Jesus bad om (*Jesu översteprästerliga förbön i Joh 17*) och ses därför som hans yttersta vilja.

- KATOLSKA KYRKANS LÄRA

Innan Andra Vatikankonciliet, kyrkans stora kyrkomöte som hölls på 1960-talet, förbjöd katolska kyrkan delta i formella ekumeniska möten utan tillstånd. Vissa

teologer hade dock kontakter och bedrev ekumenik med tillstånd och katoliker gifte sig över samfundsgränser och bad tillsammans med andra kristna såväl i Sverige som på andra håll. Andra Vatikankonciliet (1962–1965) har varit avgörande för hur kyrkan ser på ekumeniken i dag. Under Andra Vatikankonciliet öppnade sig katolska kyrkan utåt mot världen – och mot andra kristna samfund. Tillståndskravet för deltagande i formella ekumeniska möten togs bort.

Dekretet *Unitatis redintegratio* (UR) från 1964 kallar »återställandet av enheten« bland kristna för en av koncilietts viktigaste angelägenheter och uppmanar katoliker att aktivt arbeta för kristen enhet.

Konciliet manar därför alla katoliker att lära sig förstå tidens tecken och ivrigt delta i det ekumeniska arbetet. (...) Konciliet ser med glädje att katolikerna mer och mer deltar i det ekumeniska arbetet. Det anbefaller därför alla världens biskopar att med insikt och klokhet befrämja och leda detta deltagande. (UR 4)

Detta innebär att undvika:

uttryck, omdömen och handlingssätt gentemot kristna bröder i andra samfund, som inte överensstämmer med rättvisa och sanning, och som därför försvårar relationen med dem. (UR 2)

Katolska kyrkan formulerade vid Andra Vatikankonciliet en mer inkluderande förståelse av vem som tillhör Kristi kropp – den kristna gemenskapen. Den kom att ersätta den tidigare synen att alla ska omvändas till Rom. Idag talar man snarare om en »gemenskap som söker sin fullhet« och att de kristna vandrar tillsammans mot en enhet som vi idag inte helt förstår eller kan tänka oss.

Kapitel II i *Unitatis redintegratio* handlar om hur ekumenik ska bedrivas, det vill säga **praktisk ekumenik**. Där står bland annat följande:

*Omsorgen om enhetens återställande åligger hela kyrkan, såväl de troende som deras herdar, och angår var och en efter hans förmåga. (...)
Kyrkan kallas under sin jordevandring av Kristus till den fortlöpande reformation som hon som mänsklig och jordisk institution ständigt behöver. (UR 5-6)*

Ingen sann ekumenik är möjlig utan hjärtats omvändelse. (UR 7)

Konciliet uppmuntrar allt samarbete mellan enskilda kristna och mellan de kristna samfunden i allt som inte nödvändigtvis måste ske separat. Konciliet uppmuntrar också till **andlig ekumenik**: den kristna gemenskapen får gärna komma till uttryck genom att man ber tillsammans. Även **Katolska kyrkans katekes (KKK)** talar om återställandet av enheten och ekumeniken. Där förmedlar kyrkan följande riktlinjer:

För att rätt besvara denna maning till enhet krävs det:

- **ständig förnyelse** av kyrkan som består i större trohet mot hennes kallelse. Denna förnyelse driver på rörelsen till enhet
- **hjärtats omvändelse** för att på ett renare sätt leva i överensstämmelse med evangeliet, ty det är medlemmarnas bristande trohet mot Kristi gåva som förorsakar splittringen
- **gemensam bön**, ty »hjärtats omvändelse och en helgad livsföring samt enskild och offentlig bön för de kristnas enhet bör anses som hela den ekumeniska rörelsens själ och kan med rätta kallas för andlig ekumenik«
- **ömsesidig kunskap om varandra**
- **de troendes och särskilt prästernas ekumeniska utbildning**
- **samtal** mellan teologer och möten mellan kristna i olika kyrkor och samfund
- **samarbete** i olika former mellan kristna till tjänst åt människor.

(KKK 821)

I encyklikan *Ut unum sint*, om ekumenikens uppgift från 1995 skrev påve Johannes Paulus II mer om vikten av ekumenik:

Med Andra Vatikankonciliet har den katolska kyrkan oåterkalleligt beslutat att ge sig in på den väg som leder till ekumenik och att därvid lyssna till den Herrens Ande, som lär oss att noga tolka »tidens tecken«.

(Ut unum sint 3)

Kyrkans plikt att föra en ekumenisk dialog som tydligt visat sig sedan konciliet gäller inte bara den Apostoliska stolen utan åvilar också lokalkyrkorna och delkyrkorna. (...) Dialogen har inte bara börjat, utan den har blivit uttryckligen nödvändig, och prioriterad av kyrkan.

(Ut unum sint 31)

• KYRKORÄTTEN

De nya tankarna om ekumeniken har även fått genomslag i kyrkorätten.

I katolska kyrkans lag från 1983 (*Codex Iuris Canonici*, CIC) beskrivs ekumeniken som ett obligatorium för biskopar och ledare i kyrkan, och även för alla troende.

Det tillkommer i första hand hela biskopskollegiet och den Apostoliska stolen att bland katoliker främja och leda den ekumeniska rörelsen, vars syfte är att återställa enheten mellan alla kristna, något som Kyrkan i enlighet med Kristi vilja måste främja.

Det är likaledes en uppgift för biskopar och biskopskonferenser i enlighet med lagen att främja denna enhet och att utifrån olika behov och möjligheter utfärda praktiska regler, som står i överensstämmelse med de föreskrifter som har fastlagts av Kyrkans högsta myndighet.

(Can 755 § 1-2)

• EKUMENISKA RIKTLINJER FÖR BISKOPAR OCH LEKMÄN – ETT EKUMENISKT VADEMECUM

I december 2020 gav Dikasteriet för främjandet av de kristnas enhet i Vatikanen ut ekumeniska riktlinjer för biskopar och lekmän. Handboken, som heter *Biskopen och kristen enhet: ett ekumeniskt vademecum* (utgiven på svenska av Veritas förlag 2023) grundas bland annat på påven Johannes Paulus II:s encyklika *Ut unum sint* från 1995

och dekretet *Unitatis redinegratio* från Andra Vatikan-konciliet.

Vademecumet slår fast att det är ett uppdrag och ett obligatorium för biskopar att verka för ekumeniken. Vademecumet riktar sig dock till alla katoliker, inte bara biskopar och kan ses som en guidebok, eller en kompass, för hur man ska tänka, navigera och agera i de ekumeniska relationerna.

- EKUMENISKA ÖVERENSKOMMELSER

Den 31 oktober 2016 möttes ledare för katolska kyrkan och lutherska kyrkor i Lund för att tillsammans uppmärksamma 500-årsminnet av reformationen. I slutet av den ekumeniska gudstjänsten i Lunds domkyrka undertecknade påve Franciskus och Lutherska världsförbundets ordförande, biskop Munib Younan, ett dokument där de själva och de berörda kyrkorna förbinder sig och lovar att arbeta enligt *de fem ekumeniska imperativen* (löften). Dessa löften finns i det gemensamt undertecknade dokumentet *Från konflikt till gemenskap – de fem ekumeniska imperativen*. De återges på sid 44.

TIO TUMREGLER FÖR GOD EKUMENIK

ATT LEVA SOM KRISTEN är att leva befriad. Ändå händer det att vi reser murar, misstänkliggör och skyggar för varandra – också kristna syskon emellan. Gud kallar oss till att bryta upp från dessa mönster, göra upp med vår rädsla och se på varandra med kärlekens ögon; att se till det som förenar och tillsammans bygga en bättre värld. Ett sätt att göra detta är att främja god ekumenik.

Ekumenik handlar i grunden om relationer. De tio tumreglerna nedan har kommit till för att underlätta förtroendefulla samtal mellan kyrkor och samfund i Sverige. De kan även vara till god hjälp i möten mellan enskilda kristna med olika samfundstillhörighet.

1. Bygg på gemensam tro

Ekumeniken utgår från vår gemensamma tro på Herren Jesus Kristus som Gud och Frälsare. Tillsammans ärar vi en enda Gud, Fader, Son och helig Ande.

2. Visa ömsesidig respekt

Ekumenik förutsätter ömsesidig respekt för varandra som kristna kyrkor och samfund – att vi respekterar varandras rätt till skillnader i tro, lära och liv. Samarbetet förutsätter däremot inte att vi omfattar allt i varandras traditioner.

3. Visa tillit och öppenhet

Eftersom ekumenikens mål är Kristi kyrkas enhet utgår vi ifrån det som förenar oss – utan att blunda för saker som ännu skiljer oss åt. I en anda av ekumenisk öppenhet vill vi visa lyhördhet för grupper som söker nya uttryck för kristen tro.

4. Var villig att förstå

I vår strävan efter en djupgående enhet i tro och lära vill vi ständigt försöka förstå varandra bättre. Våra samtal och dialoger präglas av ömsesidighet – genom dem lär vi oss också mer om vår egen tradition. Där möts vi som likvärdiga parter. I frågor där vi är oeniga försöker vi i bön och samtal förstå varandras ståndpunkter och tolkningar av Guds Ord.

5. Ta kyrkornas egna strukturer på allvar

Ledarna för de kristna kyrkorna och samfunden har ett särskilt ansvar för att skapa och upprätthålla goda relationer mellan kyrkorna. Vi respekterar det ledarskap som respektive kyrka och samfund har valt och förbinder oss att samarbeta med detta.

6. Bekänn kyrkans lokala och universella kallelse

Kyrkor och samfund i Sverige är en del av den världsvida kristna gemenskapen. Alla lemmar i Kristi kropp hör samman. Därför vill vi verka för rättvisa, fred, försoning och omsorg om skapelsen, och vara öppna för samtal med alla människor av god vilja, för att fullgöra gemensamma angelägenheter tillsammans med dem och vittna för dem om den kristna tron.

De kristna samfundsledarna samlades i S:t Eriks katolska domkyrka i Stockholm till rekviemmässa för den bortgångne påve Benedikt XVI.

7. Samarbeta lokalt

För de flesta är lokalförsamlingarnas samarbete det tydligaste uttrycket för strävan mot en fördjupad och synlig kristen enhet. I den lokala ekumeniken vill vi främja enhet och gemenskap mellan kristna på samma ort. När vi lär känna varandra, erkänner varandra och bekänner vår tro tillsammans kan vi finna vägen till ett gemensamt och trovärdigt kristet vittnesbörd för att världen skall tro. Ekumeniskt samarbete är mer än gästfrihet och hjälpsamhet. Vår gemenskap måste innebära ömsesidigt stöd i med- och motgång.

8. Säg ja till evangelisation - nej till proselytism

Mission och evangelisation hör till kyrkans väsen och uppgift. Varje församling och enskild kristen är utsänd att dela med sig av sin tro. Evangelisationens syfte är att förkunna frälsningen genom Jesus Kristus. Den får inte orsaka att banden till individens egen kyrka eller samfund försvagas eller bryts. På detta sätt vill vi göra åtskillnad mellan evangelisation och proselytism, det vill säga sådan aktiv strävan som innebär att förmå medlemmar, grupper eller församlingar inom ett kristet samfund att övergå till vårt eget samfund.

Varje kristens andliga väg måste respekteras. När familjemedlemmar tillhör olika kristna kyrkor eller samfund är det särskilt betydelsefullt att betona enhet och inte splittring. Det är också viktigt att ta lärdom av dessa familjers erfarenheter. I pastoral omsorg om dessa familjer förbinder vi oss att samverka ekumeniskt.

Ekumeniska centret i Alvik är platsen där de olika samfundet möts dagligen och jobbar tillsammans.

9. Sprid rätt information

Vi respekterar varje kyrkas och samfunds rätt till egen självförståelse och identitet. Därför förbinder vi oss att ge sanningsenlig information om varandra. Vi tar avstånd från varje form av förkunnelse och information som framhäver och idealiserar den egna kyrkan eller samfundet genom att ge en negativ bild av den andra.

10. Respektera individ och familj

Varje kristens andliga väg måste respekteras. När familjemedlemmar tillhör olika kristna kyrkor eller samfund är det särskilt betydelsefullt att betona enhet och inte splittring. Det är också viktigt att ta lärdom av dessa familjers erfarenheter. I pastoral omsorg om dessa familjer förbinder vi oss att samverka ekumeniskt.

*De tio tumreglerna för god ekumenik har sammanställts av Sveriges kristna råd utifrån de grundläggande tankarna i dokumentet *Charta ecumenica – riktlinjer för det växande samarbetet mellan kyrkorna i Europa*.*

Ekumenisk grupp från Sverige på väg till bönevigilia med påve Franciskus i Rom.

FRÅGOR OCH SVAR OM DET KATOLSKA
SAKRAMENTALA LIVET I MÖTEN MED
ANDRA KRISTNA SAMFUND

Gudstjänstliv och bön

Får man som katolik be tillsammans med andra kristna?

Ja! Man kan till och med säga att man *bör* be tillsammans med andra kristna. Gemensam bön uppmuntras starkt av katolska kyrkan och är en viktig del av den andliga ekumeniken, som bland annat fokuserar på just gemensam bön.

Påven Benedikt xvi har påpekat att vi behöver konkreta handlingar i arbetet för kristen enhet och att katoliker inte bara kan, utan *bör söka möjligheter att be tillsammans med andra kristna*.

Hur kan man be tillsammans?

Man kan till exempel be Herrens bön Fader Vår (eller Vår Fader, den ekumeniska variant som används av många kyrkor och samfund och som är tillåten för katoliker att be i ekumeniska sammanhang) och läsa psaltarpsalmer. I Sverige finns det ganska många gemensamma psalmer och andliga sånger. Många av dem återfinns i den katolska psalmboken Cecilia.

Viktigt att komma ihåg är dock att ortodoxa kristna inte har samma typer av psalmer i sina gudstjänster.

Får man som katolik delta i andra kristna samfunds gudstjänster?

Katolska kyrkan säger att katoliker ska delta i gudstjänstlivet i katolska kyrkan. Men det kan finnas anledning att i vissa situationer delta i andra samfunds gudstjänster - och det går bra så länge det inte ersätter den katolska trosutövningen. Att man deltar i ett annat samfunds gudstjänster får inte ersätta deltagandet i det katolska gudstjänstlivet. En katolik är alltid förpliktigad att delta i den heliga mässan på söndagar och påbjudna högtider i katolska kyrkan.

En katolik som bevisar gudstjänst i annat kristet samfund får inte ta emot kommunionen/nattvarden där. Det går i stället bra att ta emot en välsignelse. Regeln gäller åt båda hållen: för katoliker som deltar i gudstjänst i ett annat kristet samfund och för medlemmar i andra samfund som deltar i katolsk mässa/gudstjänst.

I Sverige och delar av Norden (Danmark, Finland och Norge) har vi ett gemensamt tecken för att signalera att man inte tillhör den katolska kyrkan. När man går fram till prästen/diakonen som delar ut kommunion/nattvard lägger man höger hand över sin vänstra axel, vilket visar att man endast vill ha välsignelse.

Vid sitt besök i Sverige 1989 blev påven Johannes Paulus II mycket imponerad av bruket av tecknet och skrev sedermera om det i sin encyklika *Ut unum sint* från 1995. Han gjorde därmed vår ekumeniska gest till påvlig undervisning. Det kan dock vara bra att veta att tecknet är ovanligt på andra håll i världen. Utanför Norden kan man inte räkna med att den kommer att förstås.

För ytterligare förklaringar kring vad som gäller för delaktighet i kommunionen hänvisar vi till nästa avsnitt i denna skrift om Kommunion/Nattvard.

- DELTA – ELLER INTE DELTA?

Det påvliga Dikasteriet för främjandet av de kristnas enhet slår fast att man bör ha respekt för att inte alla kristna *kan* delta i gemensamma böner eller ekumeniska gudstjänster. Därför är rekommendationen att man inte tar fram speciella ekumeniska gudstjänstformer, utan att man hellre besöker varandras liturgier och gudstjänster och deltar i det som det går att delta i.

Ett undantag är den världsvida Böneveckan för kristen enhet som äger rum varje år mellan den 18 och 25 januari. Inför den tas en gemensam ekumenisk gudstjänstform alltid fram och när den presenteras är den godkänd av alla medverkande kyrkor, inklusive katolska kyrkan. Att använda den är frivilligt. Varje kyrka och församling bestämmer själv om man vill använda den eller göra på ett annat sätt.

Ett annat undantag – och ett lyckat exempel på en gemensam ekumenisk ordning för bön – är de ekumeniska vesprarna som firas i Lund. Lutherska och katolska kristna i Lund började fira dem efter påve Franciskus och Lutherska världsförbundets gemensamma bönegudstjänst i Lunds domkyrka, i samband med högtidhållandet av reformationsminnet i oktober 2016. Sedan dess har de regelbundet firat vesper tillsammans, antingen i S:t Thomas av Aquinos katolska kyrka eller i Lunds domkyrka som tillhör Svenska kyrkan.

Får en icke-katolsk kristen församling fira gudstjänst i en katolsk kyrka?

Ja. Kyrkoherden i den katolska församlingen kan ge tillstånd till detta efter biskopens medgivande

Kan makar som tillhör olika samfund delta i gudstjänstlivet tillsammans?

Ja. De kan delta i varandras gudstjänster och be med i böner. De kan däremot inte ta emot kommunion/nattvard i varandras kyrkor.

Vissa ortodoxa kyrkor kan vara undantagna. Vid en ekumenisk vigsel kan biskopen i specialfall ge tillstånd till båda makarna att ta emot kommunionen vid vigseln. Många avstår dock från att ansöka om tillstånd och väljer bort kommunion vid ekumeniska vigslar.

Läs mer i avsnittet *Kommunion/Nattvard*, sid 21.

Sakrament

KOMMUNION/NATTVARD

Varför får katoliker inte gå till nattvard hos merparten av andra kristna samfund?

Den grundläggande regeln är att katoliker ska ta emot sakramenten från en katolsk ämbetsbärare. Skälet är att det finns en grundläggande skillnad i ämbetssynen och synen på sakramentsförvaltningen i olika kristna kyrkor och samfund.

En katolik som tar emot kommunionen/nattvarden i ett annat kristet samfund bekänner sig i praktiken till det andra samfundets ämbetssyn, sakramentsförvaltning och lärogemenskap. Det betyder att katoliken, om än tillfälligt, ställer sig utanför den katolska gemenskapen.

Däremot går det bra att vid utdelandet av nattvarden gå fram och ta emot en välsignelse.

Varför får merparten av andra kristna inte ta emot kommunion/nattvard i katolska kyrkan?

Eukaristin är tecknet på enhet i lära och struktur – vilket katolska kyrkan inte har med andra kristna kyrkor. Att ta emot kommunion i en katolsk mässa är alltså mycket större än att man ingår i den lokala gudstjänstfirande gemenskapen. Grundregeln enligt katolska kyrkans lag och lära är därför att katolska sakrament ges enbart till katoliker.

Enligt katolska kyrkan hänger *eukaristisk gemenskap (nattvardsgemenskap)* och *kyrklig gemenskap* intimt samman. Kardinal Walter Kasper skriver följande i boken *Kristen enhet: en handbok i andlig ekumenik*: »Av den an-

ledningen är det inte möjligt att fira Herrens enda eukaristi så länge som grundläggande oenighet i trosfrågor finns kvar och gemenskapsbanden inte är fullt upprättade«.

Skillnaderna finns i synen på själva kyrkan och ämbetet i kyrkan, vem som kan förrätta giltiga sakrament, synen på påveämbetet och synen på enheten under påven.

Katolska kyrkan ser inte eukaristin (kommunionen/nattvarden) som ett medel för enheten, utan som själva målet, ett tecken på att enheten finns. Att delta i kommunionen i katolska kyrkan ses därför som ett tecken på att man står i organisatorisk och läromässig gemenskap med biskopen av Rom, det vill säga påven, och den katolska kyrkan.

I väntan på den fullständiga enheten i Kristi kropp - i den dubbla meningen av ordet kropp: det konsekrerade Brödet, och de döpta kring samma altare - bör man uppfatta all den smärta vi känner, att vi inte redan kan dela eukaristin med icke-katoliker, inte som ett besvärande hinder för det kristna livet, utan som en källa till nåd.

Om vi inte känner denna smärta, då är det något fel på vår tro. Men om denna smärta stör oss, då är vi redan ett gott stycke på väg till den enhet som Kristus har velat för sin kyrka. Då har vi tagit splittringen på allvar, och är beredda att delta i helandet.

(Ekumeniken och eukaristin, Katolska liturgiska nämnden i Stockholms katolska stift, 2024)

En annan skillnad är att katolska kyrkan tror att nattvardsbrödet och -vinet under konsekrationen förvandlas till Kristi kropp och blod (*Eukaristin*) och att den förvandlingen är permanent. Det är därför som det i alla katolska kyrkor finns ett tabernakel där *Eukaristin*, alltså själva Kristus, ständigt finns närvarande, s.k. *realpresens*. Vissa andra kristna samfund tror också på *realpresens*, men då ofta endast temporär sådan. Enligt den synen är Kristus närvarande fram till liturgins slut. Av

det skälet finns det till exempel i många lutherska kyrkor inget tabernakel; men det varierar.

Får en katolsk präst ge kommunion till en icke-katolik?

Eukaristin är tecknet på enhet i lära och struktur – vilket katolska kyrkan inte har med andra kristna kyrkor. Att ta emot kommunion i en katolsk mässa är alltså mycket större än att man ingår i den lokala gudstjänstfirande gemenskapen.

Det är skälet till att katolska kyrkan inte accepterar interkommunion (nattvardsgemenskap) med merparten av andra kristna samfund.

Det är viktigt för katolska kyrkan att den som går fram för att ta emot kommunion i katolska kyrkan är medveten om hela vidden av deltagandet. Och det är viktigt att den som inte är katolik och ändå väljer att ta emot kommunion i en katolsk församling förstår att han/hon då ger uttryck för lärogemenskap med biskopen av Rom.

Grundregeln är alltså att kommunion inte får ges till en icke-katolik, med undantag för medlemmar i de ortodoxa samfund som katolska kyrkan har interkommunion med (se nästa fråga).

Det finns ytterligare ett, mycket begränsat undantag. Enligt riktlinjerna för ekumeniken i Stockholms katolska stift får »de anglikanska och andra reformatoriska och efterreformatoriska kristna mottaga kommunionen« men då »endast vid dödsfara eller annan nödvändighet och under vissa villkor«. Vad som räknas som dödsfara överlämnas åt prästernas och diakonernas bedömning. I övriga fall måste stiftsbiskopens tillstånd inhämtas.

För mer detaljerad information se *Riktlinjer för ekumeniken i Stockholms katolska stift*, Katolska ekumeniska nämnden 1998 med biskop Anders Arborelius tillägg 1999.

Finns det samfund där katoliker får ta emot kommunion och vice versa?

Ja. Katolska kyrkan har *interkommunion* med den syrisk-ortodoxa kyrkan. Det betyder att katoliker kan ta emot kommunion i syrisk-ortodoxa kyrkan och syrisk-ortodoxa kristna kan ta emot kommunion i katolska kyrkan. Undantaget är generellt och gäller sedan 1980-talet.

Även andra ortodoxa kristna får ta emot bikt, kommunion och de sjukas smörjelse i katolska kyrkan *om de ber om det*. Skälet är att de ortodoxa kyrkorna förstår dessa sakrament på samma sätt som katolska kyrkan. Enligt katolska kyrkan är dessa kyrkor »visserligen skilda från oss« men har giltiga sakrament, främst prästämbetet och eukaristin, på grund av den apostoliska successionen. (UR 15)

Detta gör att katolska kyrkan ser dessa kyrkors präster och biskopar som giltigt vigda, vilket gör att de i sin tur kan förmedla giltiga sakrament.

En katolik få ta emot kommunion i dessa ortodoxa kyrkor *i särskilda fall*, till exempel när det inte finns någon katolsk kyrka på närmare håll. Det är dock långt ifrån alla ortodoxa kyrkor som tillåter att katoliker tar emot kommunion i deras kyrkor.

Hur ska man agera som katolsk präst när en person från ett annat samfund vill ta emot kommunion i den katolska kyrkan?

Vet man med sig att personen som kommer fram inte är katolik ges följande råd:

Ofta kan man i stället ge personen i fråga den eukaristiska välsignelsen för att undvika att såra honom eller henne och samtidigt undvika risken för uppsplitande scener.

(Riktlinjer för ekumeniken i Stockholms katolska stift, Katolska ekumeniska nämnden 1998 med biskop Anders Arborelius tillägg 1999.)

I katolska gudstjänster där man vet att det finns besökare från andra samfund (t. ex vigslar och dop) är det bra om prästen strax före kommuniionsutdelningen förklarar för de församlade att kommunionen endast är till för katoliker, men att övriga deltagare kan få välsignelse.

I Norden finns ett gemensamt tecken för att visa att man inte kan ta emot kommunionen i katolska kyrkan: man går fram och lägger höger hand över sin vänstra axel. Då vet kommuniionsutdelaren att personen vill ha välsignelse. Påven Johannes Paulus II skriver om tecknet i encyklikan *Ut unum sint* från 1995 och kallar tecknet för en svensk uppfinning.

Om man tillfrågas innan gudstjänsten och det finns tid kan man förklara kyrkans syn och regler.

Förutsättningen för att få ta emot kommunion i katolska kyrkan är att man är katolik i nådens tillstånd. Den grundläggande praxisen är dock att man inte nekar någon sakramentet om denne står framme för att ta emot kommunionen och det inte är uppenbart olämpligt, till exempel om personen är tydligt påverkad av alkohol eller droger.

För mer detaljerad information se *Riktlinjer för ekumeniken i Stockholms katolska stift*, Katolska ekumeniska nämnden 1998 med biskop Anders Arborelius tillägg 1999.

BIKT

Kan en icke-katolik bikta sig i katolska kyrkan?

Bikten (försoningens sakrament) är ett sakrament som man måste vara katolik för att få ta emot. Grundregeln enligt katolska kyrkans lag och lära är att katolska sakrament ges enbart till katoliker.

- UNDANTAG FÖR ORTODOXA

Ortodoxa kristna får ta emot sakramenten bikt, kommunion och de sjukas smörjelse i katolska kyrkan/av en katolsk präst.

Anledningen är att de ortodoxa kyrkorna har samma syn på sakramenten som den katolska kyrkan och att de visserligen inte är inte i full gemenskap med den katolska kyrkan (de ser inte den romersk-katolske påven som kyrkans överhuvud) men de har bibehållit den apostoliska successionen.

- UNDANTAG VID DÖDSFARA

Vid dödsfara kan även andra kristna bikta sig och få absolution (syndernas förlåtelse) hos en katolsk präst.

- ENSKILT SAMTAL

Alla är välkomna att ha ett personligt samtal med en katolsk präst. Det är då ett samtal där man inte kan få absolution, det vill säga syndernas förlåtelse.

Kan en katolik bikta sig i svenska kyrkan?

Nej. Bikt finns i Svenska kyrkan men en katolik kan inte ta emot avlösningen. Däremot kan en katolik ha ett enskilt samtal med en svenskkyrklig präst. Samtalet omfattas av tystnadsplikt.

DOP

Är dop förrättade i andra kristna samfund giltiga i katolska kyrkan?

Ja, om dopet har förrättats *i Faderns och Sonens och den helige Andes namn* och man har använt rent vatten.

Då formuleringen *i Faderns och Sonens och den helige Andes namn* används av en överväldigande majoritet av kristna kyrkor och samfund är de allra flesta kristna dop giltiga i katolska kyrkan.

Däremot finns det kristna samfund som inte erkänner det katolska dopet. Dit hör vissa ortodoxa kyrkor samt frikyrkor som inte erkänner barndop utan betonar troendedop.

Är man osäker på vad som gäller för ett särskilt samfund bör man fråga samfundet.

Jag är katolik och gift med en person som tillhör ett annat kristet samfund. Var bör vi döpa våra barn?

Katoliker i blandäktenskap uppmanas att döpa sina barn katolskt. Enligt katolska kyrkans lag har den katolska föräldern en plikt att se till att de barn man får döps i

katolska kyrkan och uppfostras katolskt. (*Can 1125*). Den icke-katolska parten »*skall i god tid upplysas om dessa löften, som den katolska parten skall avge, så att det är säkert att han eller hon verkligen är medveten om den katolska partens löfte och skyldighet.*« (*Can 1125*)

Varför är det viktigt att barnet döps i katolska kyrkan?

Genom dopet blir barnet medlem i katolska kyrkan. Barnet registreras som tillhörande en katolsk församling. Dopet är det första steget in i det katolska sakramentala livet med försoningens, eukaristins, konfirmationens, äktenskapets och vigningens sakrament. Dopet bekräftar kyrkotillhörigheten och barnet döps in i den kyrkliga gemenskapen.

Förutom att varje katolik har en plikt att se till att de barn man får döps i katolska kyrkan och uppfostras katolskt är det även naturligt att döpa sitt barn i den kyrka som man själv tillhör och där man praktiserar och kommer att praktisera sin tro tillsammans med barnet.

Vilka konsekvenser blir det om barnet inte döps katolskt – utan i ett annat samfund?

Dopet är medlemsgrundande i de flesta kyrkor. Döps man i ett samfund blir man också medlem i det samfundet. Barnet blir alltså formellt inte katolik.

Hur ser katolska kyrkan på att man som katolik väljer att döpa sitt barn i ett annat kristet samfund?

Katoliker rekommenderas att döpa sina barn i katolska kyrkan. Men kyrkans pastorala inställning är att det i vissa fall kan vara lika bra eller bättre om barnet döps i den ordning som familjen som helhet främst kommer att tillhöra. Kyrkans önskan och rekommendation är nämligen att familjen hänger ihop. Om mamman är en icke-prak-

tiserande eller oengagerad katolik och pappan är varmt troende och engagerad kristen i ett annat samfund kan det finnas skäl att anta att familjen kommer att delta mest i pappans församlings- och gudstjänstliv. Då kan slutsatsen bli att barnen bör döpas där.

Om vi låter döpa vårt barn katolskt – får vi ha en fadder som tillhör en annan kyrka?

För att bli fadder vid ett katolskt dop måste man enligt katolsk lag:

- vara vald av den som ska döpas (vuxendop) eller av barnets föräldrar (barndop)
- ha fyllt 16 år
- vara katolik som har tagit emot första kommunionen och konfirmationens sakrament samt
- leva i enlighet med den katolska tron.

(*Can 874 § 1*)

Grundregeln är att en fadder ska vara katolik. Om skäl föreligger kan dock även en ortodox kristen vara fadder vid ett katolskt dop (se *På väg mot kristen enhet. Direktorium för tillämpning av principer och normer inom ekumeniken*, Enhetsrådet i Rom, 1993).

Alla döpta får och kan vara dopvittnen vid ett katolskt dop.

Är man osäker på vad som gäller i det enskilda fallet bör man fråga sin katolska präst.

Kan en katolik vara fadder eller vittne vid dop i en annan kristen kyrka eller samfund?

En katolik kan vara vittne vid dop i ett annat kristet samfund. Vid ett ortodoxt dop kan en katolik vara fadder.

KONFIRMATION

Vad säger katolska kyrkan om man som katolik konfirmerar sig i ett annat kristet samfund?

Konfirmationen (bekräftelsens sakrament) är den kristna mognadens sakrament där man bekräftar sitt dop och får ta emot den helige Andes gåvor. Genom dopet upptas man i katolska kyrkan. Genom konfirmationens sakrament bekräftar man sitt kristna liv och den katolska tillhörigheten.

Om man väljer att konfirmera sig i ett annat samfund säger man i praktiken att man bekräftar sin tillhörighet i det samfundet, med dess syn på ämbete och sakrament. Det betyder att man i praktiken ställer sig utanför den katolska gemenskapen och ingår kommunion med det andra samfundet.

Genom att konfirmera sin kristna tro i till exempel Svenska kyrkan visar man att man nu ingår den lutherska gemenskapen och att man därmed har lämnat katolska kyrkan.

Svenska kyrkan ligger mycket närmare mitt hem än den närmaste katolska församlingen. Vilka blir konsekvenserna om jag som katolik ändå väljer att konfirmera mig i den svenskkyrkliga församlingen, i stället för i en katolsk församling?

Om man som katolik konfirmerar sig i ett annat samfund betyder det i praktiken att man byter samfundstillhörighet. Det är viktigt att vara medveten om det. Om man till exempel senare vill gifta sig i katolska kyrkan kan det komma som en överraskning att man inte längre betraktas som katolik.

Katolska konfirmander utanför Uppsala domkyrka

Får jag som katolik delta i konfirmationsundervisningen i Svenska kyrkan?

Allt fler katoliker i Sverige visar intresse för konfirmation och konfirmationsundervisning i Svenska kyrkan. En del vill till exempel gå i samma konfirmationsundervisning som sina kompisar. En lösning kan vara att man efter överenskommelse med kyrkoherden i sin katolska församling och konfirmationsprästen i församlingen i Svenska kyrkan deltar i konfirmationsundervisningen i Svenska kyrkan fram till själva konfirmationen.

ÄKTENSKAP

Får en katolik gifta sig med en person som tillhör ett annat kristet samfund?

Ja, det går bra. Det är dessutom mycket vanligt i vårt land. Men för att vigseln ska vara giltig i katolska kyrkan bör ett antal villkor vara uppfyllda. Bland annat behövs tillstånd från det katolska biskopsämbetet och vigningslöfterna skall tas emot av en katolsk präst.

Vigseln kan även förrättas av en präst som tillhör ett annat kristet samfund, men då krävs det *dispens* från katolska biskopsämbetet.

Jag är katolik och vill gifta mig med en person som tillhör ett annat kristet samfund. Hur går jag till väga?

Börja med att kontakta kyrkoherden i den katolska församling som du tillhör. Han hjälper till att skaffa tillstånd från katolska biskopsämbetet och ordnar med äkten-skapsförberedelse.

Vad behövs för att gifta sig i katolska kyrkan?

- DEN KATOLSKA PARTEN BEHÖVER
 - ha tagit emot konfirmationens sakrament
 - vara registrerad i den katolska församling som ligger närmast hemmet
 - intyg om *status liber* (genom dopintyg eller på annat sätt)
 - hindersprövningsintyg utfärdat av Skatteverket
 - DEN ICKE-KATOLSKA PARTEN BEHÖVER
 - dopintyg
 - *personbild* utfärdad av Skatteverket, av vilken det framgår om parten varit gift tidigare
 - hindersprövningsintyg utfärdat av Skatteverket
- Båda parterna behöver genomgå vigselförberedande samtal/kurs med en katolsk präst.

Vad innebär det mer konkret?

För att gifta sig katolskt behöver den katolska parten vara registrerad i en katolsk församling. Är man inte redan registrerad bör man kontakta den närmaste katolska församlingen som hjälper till med registreringen.

Den katolska parten behöver också skaffa intyg om *status liber*. *Status liber* intygas genom dopintyget där det framgår att man är fri att gifta sig samt datum och plats för när man tagit emot konfirmationens sakrament. Även det får man hjälp med i sin lokala församling. Är man inte konfirmerad bör konfirmation ordnas före vigseln.

Den part som inte är katolik bör uppvisa ett dopintyg av vilket det framgår vem som förrättade dopet samt datum och ort.

Om parten inte är döpt krävs tillstånd från katolska biskopsämbetet. För att tillståndet ska kunna utfärdas behöver man uppvisa en s.k. *personbild* utfärdad av Skatteverket, av vilken det framgår om man är eller har varit gift och om man har barn. Dokumentet motsvarar intyget om *status liber* som den katolska parten får från sin församling.

Utöver det behövs ett hindersprövningsintyg från det lokala skattekontoret. Intyget får på vigselfdagen inte vara äldre än fyra månader. Efter vigseln skickar pastorsexpeditionen intyget med prästens underskrift till Skatteverket för civilrättslig registrering.

Om någon av parterna har varit gift tidigare behöver man undersöka om personen är fri att gifta om sig. Vid oklarheter bör man kontakta den juridiska avdelningen på det lokala katolska biskopsämbetet (officialatet) som handlägger dessa frågor.

Vid de vigselförberedande samtalen fyller paret i övriga blanketter som behövs till vigseln.

Tänk på att det kan ta tid att få fram alla papper, i synnerhet om dopförsamlingen finns utomlands.

Kan man gifta sig katolskt i en kyrkobyggnad som tillhör ett annat samfund?

Det går bra, men för att gifta sig utanför den församling som man som katolik tillhör måste man ansöka om dispens hos katolska biskopsämbetet. Den präst som förbereder paret inför äktenskapet kan hjälpa paret med det. Det är viktigt att ta upp önskemålet med prästen så tidigt som möjligt.

När det gäller Svenska kyrkan brukar de flesta församlingarna låna ut sina kyrkor för katolska vigslar. Men om varken bruden eller brudgummen tillhör församlingen i fråga, eller Svenska kyrkan, kan församlingen ta ut en avgift för lånet - eller neka att låna ut kyrkan. Det gäller att höra efter med den aktuella församlingen tidigt i processen.

Kan en präst från ett annat kristet samfund medverka vid den katolska vigseln?

Medverka – ja. Men äktenskapslöftena måste tas emot av den katolske prästen.

Det finns dock, i särskilda fall, möjlighet att meddela *ett särskilt tillstånd* för en präst från ett annat kristet samfund. I så fall ansöker man om tillståndet hos katolska biskopsämbetet. Om tillstånd meddelas kan prästen i fråga både leda vigseln och ta emot vigningslöftena.

Är äktenskap ingånget i ett annat kristet samfund giltigt i katolska kyrkan?

Ja. Vigslar ingångna mellan icke-katoliker i andra samfund (både kristna och icke-kristna) ses som giltiga av katolska kyrkan. Detsamma gäller borgerliga vigslar mellan icke-katoliker.

Om en av parterna är katolik måste dock äktenskapslöfterna, i de allra flesta fall, tas emot av en katolsk präst för att vigseln ska vara giltig i katolska kyrkans ögon.

I vissa fall kan dispens meddelas. För mer information kontakta katolska biskopsämbetet.

Kan man gifta sig i katolska kyrkan om en av parterna är skild?

Katolska kyrkan erkänner inte skilsmässa. Ett ingånget äktenskap kan i kyrkans ögon upplösas endast genom att en av makarna dör eller genom att äktenskapet förklaras ogiltigt av kyrkan. En person (även en icke-katolik) som varit gift tidigare kan ansöka om ogiltigförklaring av det tidigare äktenskapet hos kyrkodomstolen (officialatet) vid katolska biskopsämbetet. Officialatet startar då en undersökning och meddelar så småningom sitt beslut. Observera att det krävs tungt vägande skäl för att kyrkan ska ogiltigförklara ett äktenskap.

För mer information om ogiltigförklaring av äktenskap, se Stockholms katolska stifts hemsida katolskakyrkan.se. Det går också bra att vända sig till sin katolska präst eller till officialatet vid katolska biskopsämbetet.

Finns det några andra krav som ställs för ingående av äktenskap mellan en katolik och en kristen tillhörig ett annat samfund?

Varje katolik som ingår äktenskap har en plikt att se till att eventuella barn ska döpas i katolska kyrkan och uppfostras katolskt.

Enligt katolska kyrkans lag ska den katolska parten »förklara sig beredd att undvika risken att avfalla från tron och skall uppriktigt lova att göra allt som står i hans eller hennes makt för att alla barnen skall döpas och uppfostras i den Katolska kyrkan.» (Can 1125)

Den andra parten »skall i god tid upplysas om dessa löften, som den katolska parten skall avge, så att det är säkert att han eller hon verkligen är medveten om den katolska partens löfte och skyldighet.» (Can 1125)

*Ekumenisk bönegudstjänst i Lateranbasilikan i Rom
inför katolska kyrkans Synod om synodalitet hösten 2023.*

EKUMENISKA RELATIONER I PRAKTIKEN

Är ekumenik viktigt?

Katolska kyrkan tycker att ekumenik är mycket viktigt. Det har sin grund i evangeliet där Jesus i sitt avskedstal ber lärjungarna om »att de alla ska vara ett«. Man ser det alltså som att det är Jesus själv som ber om och önskar enheten.

Jag ber att de alla skall bli ett och att liksom du, fader, är i mig och jag i dig, också de skall vara i oss. Då skall världen tro på att du har sänt mig. (*Joh 17:21*)

Andra Vatikankonciliet (1962–65) slår också fast att alla katoliker har en plikt att på det sätt som passar den egna kallelsen be och arbeta för de kristnas enhet. Det är alltså inget som är valfritt utan en nödvändighet för varje kristen. Samma sak uttrycks i katolska kyrkans lag (kodex) och det nya Vademecumet för ekumenik för alla biskopar från år 2020 (*Biskopen och kristen enhet, Dikasteriet för främjandet av de kristnas enhet, Veritas förlag 2023*).

Se även Del 1.

Ekumeniska relationer och dialog

Katolska kyrkan har på världsnivå ekumeniska relationer med de flesta, om inte alla, kristna kyrkor och samfund. Dessa relationer kan vara på olika nivå – officiella

bilaterala relationer, samarbeten eller samtal – men någon slags relation finns med de allra flesta kristna samfund.

Officiella ekumeniska dialoger och samtal

Ibland kan man höra att katolska kyrkan har en pågående dialog med ett annat kristet samfund. Det betyder att kyrkornas representanter möts i samtal ett par gånger om året och att man ger varandra rapporter om vad som sker och är aktuellt i det egna samfundet. Det kan handla om stort och smått, till exempel hur man som samfund hanterar en pandemisituation, hur man ser på ungdomarnas plats i kyrkan eller hur man bemöter immigranter och utsatta.

Ibland tar man ett specifikt ämne och tittar närmare på det, både teologiskt och praktiskt.

Ekumeniska dialoger pågår löpande. I många fall enas man kring det som man har gemensamt, till exempel moralfrågor och hur det är att vara i minoritet i det svenska samhället.

• EXEMPEL

De senaste åren har katolska kyrkan och Equmeniakyrkan tittat på och samtalat om sina respektive synsätt på dopet. Samtalen har gett upphov till dokumentet *Dopet in i Kristus – ett samtalsdokument från Stockholms katolska stift och Equmeniakyrkan* (2024).

Andra ekumeniska kontakter

Även om man inte har någon pågående officiell dialog har man ofta ändå ständigt pågående ekumeniska kontakter och samtal. Man ordnar till exempel teologiska samtalsdagar gemensamt och har samtals- och teologgrupper inför och efter särskilda ekumeniska evenemang.

Så var det till exempel i samband med påve Franciskus besök i Lund 2016. Då hade katolska kyrkan och Svenska kyrkan flera samtalsinitiativ som resulterade i ett gemensamt studiematerial för de s.k. ekumeniska imperativen, som är ekumeniska uppmaningar och förhållningssätt (se sid 43–44).

Katolska kyrkan deltar regelbundet i Svenska kyrkans årliga samtalsdagar med ortodoxa kyrkan där även representanter för de orientaliska katolska kyrkorna brukar vara med.

Många samtal förs genom Sveriges kristna råds olika arbets- och referensgrupper, där man möts för både teologiska diskussioner och i mer konkreta frågor som diakoni, migration, fred, klimat mm.

Katolska kyrkan i Sverige lånar dessutom och hyr hundratal kapell och kyrkor runt om i landet från andra kristna samfund. Att det är möjligt är ett uttryck för **praktisk ekumenik** – och en stor ekumenisk generositet. Även kristna i andra samfund kan låna katolska kyrkor och fira gudstjänst där, om den lokala ordinarien eller kyrkoherden ger tillåtelse.

Lokal ekumenik

Hur kan jag som katolsk församlingspräst främja ekumeniken på min ort?

Personliga relationer är A och O när det gäller ekumenik. Genom att vara närvarande och inbjudande öppnar man dörrar till andra och bygger gemenskap.

På de flesta orter i Sverige finns lokala ekumeniska råd. Gå med i ett sådant råd och ta del i arbetet. Bjud gärna in eller ta initiativ till gemensamma ekumeniska aktiviteter,

böner och andakter. Be tillsammans. Delta i gemensamma ekumeniska karitativa aktiviteter (hjälp till utsatta och behövande) på din ort.

Hur hittar man ekumeniska kontakter?

Lokala ekumeniska råd finns på de flesta orter i Sverige. Vill man få information om det lokala rådet kan man kontakta närmaste församling i Svenska kyrkan eller en frikyrkoförsamling och fråga.

Sveriges kristna råd anordnar inspirationsdagar för lokala ekumeniska råd som man kan delta i. Information finns på Sveriges kristna råds hemsida skr.org.

- BÖNEVECKAN FÖR KRISTEN ENHET/
EKUMENISKA GUDSTJÄNSTER

Varje år 18–25 januari anordnas Böneveckan för kristen enhet. Den är världens största ekumeniska manifestation och genomförs samtidigt i cirka 120 länder. Böneveckan är ett ypperligt tillfälle att möta andra kristna på orten.

På många håll anordnas aktiviteter varje dag under veckan där de lokala kyrkorna/samfundet turas om att vara värd. På det sättet kan de kristna på orten bekanta sig med de olika traditionerna.

Vill man anordna ekumeniska aktiviteter i sin församling under Böneveckan kan man bli hjälpt av det material som finns på Sveriges kristna råds hemsida skr.org med bibeltexter, reflektioner och böner för de åtta dagarna.

Under Böneveckan firar man ofta en gemensam huvudgudstjänst där de lokala församlingarna från ortens kyrkor och samfund samlas och firar tillsammans. En ekumenisk gudstjänstordning tillhandahålls av Sveriges kristna råd via skr.org (se också Del 3).

Sveriges kristna råd samlat till årsmöte i Södertälje 2019.

Andra ekumeniska aktiviteter som anordnas på flera håll i landet, och även vid andra tillfällen, är långfredagsvandringar, ekumenisk vesper, pingstvigilia, pingstbön mm.

- EKUMENISKA PSALMER

I den katolska psalmboken *Cecilia* finns det en särskild avdelning för de psalmer som katolska kyrkan har gemensamt med många andra kristna samfund i Sverige. Där anges också de nummer som psalmerna har i Svenska kyrkans psalmbok (*Den svenska psalmboken*).

De ekumeniska imperativen

Den 31 oktober 2016 i Lund träffades Lutherska världsförbundet och katolska kyrkan för att gemensamt uppmärksamma 500-årsminnet av reformationen. Under mötet lyfte man fram de fem ekumeniska imperativen som man tre år tidigare enades om i rapporten *Från konflikt till gemenskap* från den evangelisk-lutherska och romersk-katolska enhetskommissionen (2013).

Mötet i Lund och framtagningen av dokumentet, där man gemensamt uttrycker sorg över de sår man har orsakat varandra men också tacksamhet över gemensamma teologiska insikter, hade föregåtts av en flera decennier lång dialogprocess. Sedan mötet 2016 har katoliker och lutherska kristna regelbundet firat en gemensam ekumenisk vesper i Lund.

DE FEM EKUMENISKA IMPERATIVEN

- **FÖRSTA IMPERATIVET:** Katoliker och lutheraner bör alltid börja i enhetens perspektiv och inte i splittringens, för att stärka det gemensamma även om det är lättare att se och erfara skillnaderna.
- **ANDRA IMPERATIVET:** Lutheraner och katoliker bör ständigt låta sig själva förändras genom mötet med den andre och genom det ömsesidiga trosvittnesbördet.
- **TREDJE IMPERATIVET:** Katoliker och lutheraner bör på nytt förpliktiga sig till att söka synlig enhet, till att tillsammans utveckla närmare vad detta betyder i form av konkreta steg, och till att oupphörligt sträva mot detta mål.
- **FJÄRDE IMPERATIVET:** Lutheraner och katoliker bör gemensamt återupptäcka kraften i evangeliet om Jesus Kristus för vår tid.
- **FEMTE IMPERATIVET:** Katoliker och lutheraner bör vittna tillsammans om Guds barmhärtighet genom att förkunna och att tjäna världen.

VIKTIGA KYRKLIGA ORGAN OCH DOKUMENT

Myndigheter inom den romerska kurian (Vatikanen)

- DIKASTERIET FÖR FRÄMJANDET AV DE KRISTNAS ENHET

Dikasteriet för främjandet av de kristnas enhet (som tidigare hette Påvliga rådet för främjande av kristen enhet och Sekretariatet för främjande av kristen enhet) instiftades 1960 av påve Johannes XXIII utifrån hans önskan om att romersk-katolska kyrkan skulle delta i den ekumeniska rörelsen.

Dikasteriet har följande ansvarsområden:

- Främja en genuin anda av ekumenik inom den katolska kyrkan i överensstämmelse med riktlinjerna i dekretet *Unitatis redintegratio*.
- Bidra till att främja kristen enhet genom att stärka relationerna med andra kyrkor och kyrkliga samfund.
- Organisera och övervaka dialoger och samarbeten med andra kyrkor, samfund och kyrkosammanslutningar. Exempel på det är det nära samarbetet med Kyrkornas världsråd (WCC).
- Utse katolska observatörer vid olika ekumeniska möten samt bjuda in observatörer och delegater från andra kyrkor eller kyrkliga samfund till katolska kyrkans stora evenemang.

Organ inom Stockholms katolska stift

- KATOLSKA EKUMENISKA NÄMNDEN – KEN

Varje katolskt stift ska ha ett ekumeniskt råd eller en nämnd samt en person som ansvarar för de ekumeniska kontakterna med andra kristna kyrkor och samfund.

I Stockholms katolska stift finns Katolska ekumeniska nämnden med ledamöter som är väl förankrade i ekumeniska sammanhang och ekumenikhandläggare som ansvarar för det ekumeniska arbetet i stiftet.

Katolska ekumeniska nämnden (KEN) är ett stiftsorgan inom Stockholms katolska stift. KEN:s ordförande, ekumenikhandläggare och ledamöter representerar Stockholms katolska stift i det löpande arbetet i Sveriges kristna råd (SKR) och i de särskilda grupperna för dialog som katolska kyrkan har med en rad kristna kyrkor och samfund. Man representerar stiftet vid ekumeniska gudstjänster och är med och anordnar ekumeniska konferenser och pilgrimsvandringar.

Viktiga katolska dokument på området

Unitatis redintegratio (UR), Andra Vatikankoncillets dekret om ekumeniken, 1964.

Ut unum sint, om ekumenikens uppgift, påve Johannes Paulus II:s encyklika, 1995.

På väg mot kristen enhet. Direktorium för tillämpning av principer och normer inom ekumeniken, Enhetsrådet i Rom, 1993

Katolska kyrkans lag, Codex Iuris Canonici (CIC), 1983

Katolska kyrkans katekes (KKK), 1992.

Riktlinjer för ekumeniken i Stockholms katolska stift, Katolska ekumeniska nämnden 1998 med biskop Anders Arborelius tillägg 1999

Biskopen och kristen enhet. Ett ekumeniskt vademecum, Dikasteriet för främjandet av de kristnas enhet, 2020

Ekumeniken och eukaristin, Katolska liturgiska nämnden i Stockholms katolska stift, 2024

The Bishop of Rome, Dikasteriet för främjandet av de kristnas enhet, 2024

Annan relevant läsning

En kort introduktion till ekumenik, Magdalena Dahlborg, Veritas förlag, 2023

Tio tumregler för god ekumenik, Sveriges kristna råd, 2005

Dop, nattvard och ämbete (BEM: Baptism, Eucharist and Ministry), Faith and Order, 1982 (gm SKR 2014)

Kyrkan – på väg mot en gemensam vision, Faith and Order, 2012 (gm SKR 2014)

Rättfärdiggörelsen i kyrkans liv. Rapport från den katolsk-lutherska dialoggruppen för Sverige och Finland, 2009

Communion in Growth: Declaration on the Church, Eucharist and Ministry – a report from the Lutheran–Catholic Dialogue Commission for Finland, 2017

Centro pro unione:s hemsida prounione.it

Vi ska gifta oss! Frågor och svar om katolsk vigsel, Katolska pedagogiska nämnden (KPN). Finns att ladda ner på svenska, engelska och arabiska på kpn.se

KATOLSKA EKUMENISKA NÄMNDEN